

EKOLOŠKI PREKRŠAJI U PRAVNOM SISTEMU REPUBLIKE SRBIJE*

Vladan Joldžić*

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

U tekstu autor elaborira problem ekoloških prekršaja, polazeći od formulisanja logike i sistematike ekoloških prekršaja na nivou razvoja nacionalnog prava i zakonodavstva. Rezultati autorovih istraživanja ukazuju na uslove i aparat neophodan za tretman počinitelaca ekoloških prekršaja. Rad takođe ukazuje i na neke uočene kontradikcije u formulisanju ekoloških prekršaja na nivou zakonodavstva Republike Srbije. U zaključku autor podseća koja pravila metodologije pravnih nauka moraju ubuduće biti poštovana i primenjena u naporima razvoja ali i rekonstrukcija prekršajnog, naročito zakonodavstva koje tretira ekološke prekršaje.

KLJUČNE REČI: ekološki prekršaji / system / nacionalno zakonodavstvo / pravila pravne logike / razvoj pravne nauke i zakonodavstva

1. MESTO, PRIRODA I ULOGA EKOLOŠKIH PREKRŠAJA U SISTEMU KAZNENOG PRAVA I ZAKONODAVSTVA

Sve je jasnije da se društva i države, pa tako i Republika Srbija, nalaze u sve ubrzanim paralelnim procesima razvoja ekonomija i neophodnih pratećih zakonodavstava. Razume se, pre svega regulišući željene procese i odnose i

* Ovaj tekst je nastao kao rezultat rada na projektu "Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije" (broj 47011) koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS.

* E-mail: vladanj@eunet.rs

razvijajući inkriminisanje i sankcionisanje neželjenih, a zbog svojih raznovrsnih negativnih karakteristika podeljenih na osnovne negativne pojave koje društva zakonima proskribuju: krivična dela i prekršaje, odnosno, u jednom broju država na: krivična dela (zločine), prestupe, i istupe, što je drugo ime za prekršaje.

Sama Republika Srbija je u ovom gradiranju postupila na donekle specifičan način, pa tako razlikujemo: krivična dela, privredne prestupe i prekršaje.¹

Takođe je vremenom postalo jasno da ono, osnovno, kvalitetno, ali u mnogo čemu ograničeno kazneno pravno obrazovanje koje pružaju pravni fakulteti tokom redovnog kursa studija na mnogim poljima nije dovoljno, jer, ili uopšte ne dotiče pojedine masovno prisutne kazneno pravne probleme, ili to čini u dosta suženom obliku, takvom koji svima nama u praksi ne pruža šansu da neka praktička pitanja, koja nam život nameće, rešimo na zadovoljavajući način, ili pak uopšte. Otuda se autor, u okviru svog rukovođenja Projektom 47011² koncentrisao prvenstveno na ekološka krivična dela³, inkriminisana sa gotovo četrdeset članova lociranih unutar osnovnog i sporednog krivičnog zakonodavstva Republike Srbije. Razlog je jednostavan. Krivična dela su oni najteži oblici delikata te produkuju: opasnost, posledice, ali iz ovih razloga i potrebe adekvatne reakcije. Otuda i stavove javnosti, kako laičke tako i stručne, uključujući i pobuđivanje pažnje Zakonodavca, s obzirom da se često začuđeni budimo iz letargije, shvatajući da su ove opasnosti ali i posledice, kako po pravo čoveka na zdravu životnu sredinu, tako i po same njene elemente, prisutnije nego li mislimo. U svojoj ukupnosti i sa mnogo težim posledicama po subjekte pojedince, ali i društvo u celosti. Kako ova dela mogu da izvrše fizička⁴ ali i pravna lica⁵, to je postalo jasno da u društvu,

¹ Joldžić Vladan: Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 1995., str.: 47.; Joldžić Vladan: Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti - II izmenjeno i dopunjeno izdanje, pod: Tri vrste ekoloških delikata, odnosno inkriminacija u Jugoslaviji; izdavač: *Ecologica*; Beograd, 1995., str.: 51.- 53., I Joldžić Vladan: Krivična, disciplinska i materijalna odgovornost za zagađivanje životne sredine, kaznena politika u oblasti zaštite u svetu i kod nas; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 2007.; str. 27. - 45.

² Projekt 47011 - Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije.

³ Joldžić Vladan i Jovašević Dragan: Ekološko krivično pravo, međunarodni i ustavni osnovi, stvarnost i mogućnosti (izdavač: IKSI; Beograd; maj 2012.; str. 391.) svi delovi knjige osim "Problemi krivične odgovornosti pravnih lica u zaštiti ekoloških prava i vrednosti (Jovašević; str.: 307.-348)."

⁴ Joldžić Vladan: Deo I - Ekološko krivično pravo, međunarodni i ustavni osnovi, stvarnost i mogućnosti -, U: Joldžić Vladan i Jovašević Dragan: Ekološko krivično pravo, međunarodni i ustavni osnovi, stvarnost i mogućnosti; Edicija: Ekološko pravo i zakonodavstvo. Knjiga 2.: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 2012. g. Projekt 47011; stranice: 3.- 305. i 348.- 387.

⁵ Joldžić dr Vladan: Krivična dela zaštite životne sredine i odgovornost pravnih lica; U: Kriminal i državna reakcija, fenomenologija, mogućnosti, perspektive; izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 2011. g., str.: 393.- 405.

kakvo je Republika Srbija, u kome odgovornost pravnih lica predstavlja novinu, valja obraditi i tu stranu problema kod ekoloških krivičnih dela⁶. Ovih delikata je, ako ih posmatramo samo po broju članova "Krivičnog zakonika"⁷ i aktuelnih zakona Republike Srbije, uistinu manje od četrdeset, mada, s obzirom na logička bića koja su ove norme formulisale kroz svoje stavove, njih zaista ima znatno više. Ipak, i kao tako posmatrane, ove norme su prisutne u znatno manjem broju od ekoloških prekršaja na koje smo nailazili, a i sada ih srećemo u svom istraživačkom radu. Otuda nam je i bila ideja da odmah po plasiranju rezultata istraživanja ekoloških krivičnih dela pažnju usmerimo na prekršaje, koji, iako pojedinačno nisu takva opasnost ili teret za čoveka i/ili društvo, kakva su krivična dela po sebi, svojom masovnošću su to postali, te zato zavređuju produbljeno posmatranje.

Celovito posmatrano aktuelno prekršajno pravo, polazeći od definicije date samim "Zakonom o prekršajima", prekršaj definiše kao protivpravno skrivljenu i izvršenu radnju koja je propisom nekog organa određena kao prekršaj (Član 2. "Zakona o prekršajima", stav 1.). Pri tom "nema prekršaja ukoliko je isključena protivpravnost ili krivica iako postoje sva bitna obeležja prekršaja (Čl. 2., st. 2.)". Ali ga ima ukoliko ga je propisao odgovarajući organ, kroz adekvatan postupak, te je kao takav stupio na snagu. Razume se, izričito je propisano da niko ne može biti kažnjen za posmatrani delikt ako isti pre nego što je učinjen nije već bio proglašen za prekršaj i sankcionisan⁸.

Jasno, otvara se i pitanje: Ko može da propiše prekršaj? To generalno definiše Član 4. "Zakona o prekršajima" (njegov stav 1.), kada kaže da se "prekršaji" mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i skupštine grada Beograda."

Drugo osnovno pitanje odnosi se na vrste i raspon sankcija. Izričito je propisano da "organi ovlašćeni za donošenje propisa o prekršajima mogu propisivati samo kazne i zaštitne mere predviđene ovim zakonom i u granicama koje određuje ovaj zakon (Član 4., stav 2.)." Ali, što je za penalnu zaštitu ekoloških prava i vrednosti bitno, posmatrani zakon predviđa i moguće izuzetke, odnosno dozvoljava širi raspon sankcija u

⁶ Jovašević Dragan: Problemi krivične odgovornosti pravnih lica u zaštiti ekoloških prava i vrednosti; U: Joldžić Vladan i Jovašević Dragan: Ekološko krivično pravo, međunarodni i ustavni osnovi, stvarnost i mogućnosti, str. 305.- 348.

⁷ Krivični zakonik Republike Srbije; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br. 85/2005.g., 88/2005. – ispravka, 107/2005. – ispravka, 72/2009. i br. 111/2009.g.

⁸ Član 3. Zakona o prekršajima; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br. 101/2005., izmene i dopune u br. 116/2008. i 11/2009. g.

pojedininim oblastima koje tretiraju prekršaji, pa tako i na polju zaštite životne sredine⁹, odnosno, ekoloških prava i vrednosti, samim tim i kršenja u odnosu na uspostavljene dužnosti i odgovornosti, kako fizičkih tako i pravnih lica, otuda i odgovornih lica unutar pomenutih pravnih lica.

Treće pitanje je: Na bazi čega se određuju prekršaji, pa tako i ekološki prekršaji? Čisto formalno posmatrano, u osnovi, mada ne i uvek, normama posebnih zakona koji ih jasno propisuju. To je ta formalna, ali ne i dovoljna strana njihovog određivanja. Praktično sva savremena zakonodavstva ekološke prekršaje definišu polazeći od kakve formalno jasno određene materijalno pravne osnove¹⁰, to jest normi koje uspostavljaju: ekološka prava, ekološke vrednosti, ekološke obaveze, i ekološke odgovornosti, što čini i Republika Srbija¹¹. Otuda, jasno, ekološki prekršaji jesu formalno definisani (propisani) delikti za čije je propisivanje neophodna istovremeno formalna a materijalno pravna osnova. Osnova koja uspostavlja obavezne elemente ekološko-pravnih odnosa kojima se takođe pruža legislativna zaštita. Ova zaštita u najvećem broju slučajeva u potpunosti se formuliše tek formiranjem složenih normi, normi složenog logičkog bića, što se izgrađuju kako izgradnjom samih njihovih zakonskih određenja tako i istovremenim uključivanjem u ista i takozvanih blanketnih elemenata, najčešće elemenata iz kakvog podzakonskog teksta. Ovo znači da sam prekršaj najčešće nije jasan i potpuno određen bez sagledavanja kakvog blanketeta, često i više njih, kojima se tek kao skupinom formuliše logičko biće konkretno posmatranog delikta¹².

Kako ove norme nisu locirane u tek nekoliko zakonskih tekstova, niti tekstova sa naoko zajedničkim imeniteljem, to jest objektom, odnosno objektima regulacije, već više njih, a očigledno je da se broj ovih legislativnih tekstova i njihovih blanketeta neprekidno umnožava, to postaje jasno zašto smo se vodili idejom da se u pristupu materiji ekoloških prekršaja, a ja bih ga nazvao "Ekološkog prekršajnog prava," na samom startu orijentisemo na celovito

⁹ Član 35., stav 4., tačku 1. Zakona o prekršajima, reformulisan novelacijom na bazi Člana 1. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o prekršajima; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br. 116/2008.g.

¹⁰ Joldžić Vladan: Krivična, disciplinska i materijalna odgovornost za zagađivanje životne sredine, kaznena politika u oblasti zaštite u svetu i kod nas, str. 5, 6 i 34.

¹¹ Joldžić Vladan: Krivična, disciplinska i materijalna odgovornost za zagađivanje životne sredine, kaznena politika u oblasti zaštite u svetu i kod nas; str. 101.

¹² O logičkom biću delikta vidi bliže: Joldžić Vladan: Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti, pod: 1. Uopšte o metodima podobnim izučavanju ekološkog kriminaliteta; str. 27.-28., i Glava III Normativno određenje ekološkog kriminaliteta unutar jugoslovenskog zakonodavstva; str. 46.

sagledavanje samog opšte određenog predmeta "Prekršaji," obrađenog praktično kao celovit, posebno prezentiran fakultetski predmet. Iz jednostavnog razloga potrebe izlaganja na jednom mestu svega onoga što se već jeste, ali će se u buduće nizom zakona još i više, iskazivati kao deo ukupnog mozaika prekršaja, time i ekoloških prekršaja, što znači podvrste delikata koja u principu mora da bude posmatrana i tretirana kao i svi drugi prekršaji. A takođe i odnos prema njihovim izvršiocima. Razume se, i sam višestrani postupak kojim se ovaj mozaik može da tretira na adekvatan način¹³. Ove regule, inače u Republici Srbiji trenutno na snazi po osnovu "Zakona o prekršajima" iz 2005. godine, pojavljuju se kao svojevrsan temelj i okvir potonjem dublje orijentisanom tretmanu samih ekoloških prekršaja, a koji su, pre svega, uspostavljeni čitavim nizom zakona, od kojih par njih jesu svojevrsan osnov i okvir takvome pristupu, dok ih veći broj, ulazeći dublje u ekološko-pravnu materiju, sve preciznije definiše, te im propisuje sankcije. U iole dubljem kretanju kroz materiju ovih propisa lako je uočiti izvesnu logiku. Ona se odslikava i na autorovo potonje izučavanje i sistematizaciju ekoloških propisa, mada, u to smo ubeđeni, uočena logika i korišćeni metodi mogu biti primenjeni ne samo kao autorov pristup problematici, već i kao način izučavanja od strane drugih poslenika nauke i struke i to ne samo unutar Republike Srbije.

2. LOGIKA IZGRADNJE SISTEMATIKE EKOLOŠKIH PROPISA KAO I PROPISA KOJI SE ODOSE NA EKOLOŠKE PREKRŠAJE

Kako smo to već iskazali u svojim ranijim knjigama i studijama koje se bave Opštim delom ekološkog prava¹⁴, takozvani "Poseban deo ekološkog prava", polazeći od saznanja nauke "Opšteg dela", u logičkoj je obavezi da usmeri svoju energiju na upoznavanje sve brojnije mase ekoloških - pravom regulisanih odnosa, da ih u inherentnoj im masi izuči i na osnovu postignutih

¹³ Dotični odnos sasvim je sigurno odnos države i subjekta počinioca, otuda ga jedan broj pravnikna posmatra kao dvostran, ali sve je veći broj onih koji ga posmatraju kao trostrani odnos: države, počinioca (fizičkog i/ili pravnog lica), ali i oštećene strane. Svaki od subjekata poseduje neke svoje interese, prava ali i odgovornosti u ovom odnosu, to jest prekršajnom postupku!

¹⁴ Joldžić dr Vladan: Ekološko pravo – Opšti deo. Ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka; str. 140; izdavač: IKSI; Beograd; januar 1999.g.; Joldžić Dr. Vladan: Ecology Law – General Part – Or on the Elements Necessary for the Establishing and Existing of the Independent Law Discipline; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 2007.g. Joldžić Dr. Vladan: Ecology Law - General part- Or on the elements necessary for the establishing and existing of the Independent Law Discipline (Personal observations); studija objavljena u: Revista Mestrado em Direito. Direitos Humanos Fundamentais /UNIFIEO - Centro Universitario FIEO; Brasil; Ano 9, N. 1, Jan/Jun 2009, P.:127. – 171.; na stranici 147.

saznanja pravno-logički poima, definiše i sistematizuje, a pozitivnom zakonodavstvu konkretne države, što u našem slučaju znači Republike Srbije, pomogne da ih na dalje adekvatno reguliše. Jasno, na način koji je u praksi što sistematičnije moguć. Upravo radi izbegavanja međusobnih preplitanja ili kontradiktornosti normi i njihovih grupa, kao i pojave mogućih pravnih praznina. Samo se na ovaj način istovremeno može da podiže kvalitet Ekološkog prava, kao grane pravne nauke, ali i zaista neophodan kvalitet ekološke legislature, uključujući i onih njenih delova koji formiraju mozaik ekološko prekršajnih propisa.

Da bi se ispunili prethodno uočeni zahtevi nauke i struke, jedan od prvih logičko-metodoloških koraka jeste gradirano (stepenasto) sagledavanje regulative ekološko-pravnih odnosa. Upravo u skladu sa zahtevima normativno-hijerarhijskog¹⁵ i formalno-normativnog metoda¹⁶, kao obavezujućih. Ali ovome obavezno mora da prethodi sistematizacija objekata ekološko pravnih odnosa. Drugim rečima, njihovo grupisanje po izvesnoj logici. Pri tom, ulazeći u ovaj istraživački postupak, naglašavamo kako smo u obavezi, s obzirom na tranzicione promene kroz koje smo prolazili ali koje nisu završene, da ne previdimo kako je jedan solidan broj propisa, koji još uvek važe, donet još od strane centralne zakonodavne vlasti nekadašnje SFR Jugoslavije, potom i SRJ, a da je u tom vremenu istovremeno donet veliki broj propisa i na u tom momentu hijerarhijski nižem zakonodavnom nivou Republike Srbije. Takođe valja imati u vidu da je i u tom ranijem, ali i u aktuelnom vremenu Republike Srbije kao suverene države, ratifikovan (potvrđen) niz međunarodnih tekstova, tačnije: konvencija i njihovih aneksa, koji su uspostavili obavezu kazneno pravne zaštite mnogih pojedinačnih i grupnih objekata regulacije¹⁷, često i izričito definisanih kao: a.) prava, ali i b.) objekti od ekološkog značaja.

Ulazeći dublje u problematiku formiranja sistematike ekološkog prekršajnog prava pažnju neizbežno prvo moramo da obratimo na njen predecesor:

¹⁵ O rečenom metodu vidi šire: Joldžić dr Vladan: Ekološko pravo – Opšti deo, ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka; str.: 46. – 47.; kao i Joldžić Dr. Vladan: Ecology Law - General part- Or on the elements necessary for the establishing and existing of the Independent Law Discipline (personal observations); str.: 156. – 158.

¹⁶ O formalno normativnom metodu vidi šire: Joldžić Vladan: Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti; str. 7. i 30. Joldžić Vladan: Ekološko pravo. Opšti i Poseban Deo. Primer Srbije – države u tranziciji (Izmenjeno i dopunjeno izdanje); izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 2008. g.; str. 54.

¹⁷ Najvećim delom u skladu sa Zakonom o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, *Sl. list SFRJ*; br. 55/1978. g. O rečenom vidi šire: Joldžić Vladan: Konvencije od značaja za zaštitu životne sredine i interesa Republike Srbije; izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 2006.g.; str. 36.

sistematiku takozvanog "Posebnog dela Ekološkog prava," baziranog na važećem zakonodavstvu posmatrane države, a to u našem slučaju znači: Republike Srbije. Otuda je jasno da se u naporima koje iskazujemo mora precizno da odgovori na sada već konkretna pitanja: Kojim sve normama, koje strukture i hijerarijskog značaja, te na koji način se vrši regulacija odnosa spram grupnih objekata, s obzirom da su upravo ove norme osnovni gradivni elementi, uslovno rečeno, važećeg ekološkog zakonodavstva, otuda, praktično automatski, i Ekološkog prekršajnog prava i zakonodavstva¹⁸? Odgovarajući na ova pitanja polazimo od opšte-teorijskog pristupa klasifikacije normi startujući od:

- 1.) vrste,
- 2.) obima važnosti, i
- 3.) vremena važenja, a poštujući važeće regule koje definišu
- 4.) nadležnosti za njihovo donošenje.

Takođe imamo u vidu da ekološke norme, kao formalni materijalno pravni osnov formiranja ekoloških prekršaja, i u ovom teorijsko praktičkom a konkretizovanom pristupu, mogu biti posmatrane, te otuda i sistematizovane, logičkim redosledom, polazeći od opšteg ka posebnom, kao:

- 1.) opšti propisi, takozvani *lex generalis*,
- 2.) posebni propisi - *lex specialis*, i kao
- 3.) pojedinačni propisi - *lex singulum*.

Držimo da je integralni pristup, jedini pravno-logički i metodološki ispravan, otuda i primenjiv, za adekvatnu izgradnju *sistematike*, pa time i valjano razmatranje materije *Posebnog dela Ekološkog prava*, otuda i samog *Ekološkog prekršajnog prava* posmatrane države, što u ovom slučaju znači: Republike Srbije.

Polazeći od već plasirane logike poimanja i strukture ekološkog prava, kakvu smo u osnovnim crtama formirali i iznosili u svojim ranijim knjigama¹⁹, a koja polazi od pravnog principa sagledavanja materije kroz

¹⁸ Uslovno rečeno iz jednostavnog razloga da kao takvo ono još uvek u velikom broju država nije posebno izdvojeno i strukturirano.

¹⁹ Joldžić Vladan: *Ekološko pravo – Opšti deo*; izdavač: ELSA - European Law Students Assotiation; Beograd; 1996, Joldžić Vladan: *Ekološko pravo – Opšti deo, ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka*; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 1999.g.

njeno sistematizovanje u okvirima grupnih objekata pravnih odnosa²⁰ – onih koji poseduju izvesne, potrebne i dovoljne zajedničke elemente da bi mogli biti grupno posmatrani, te u okviru ovih grupnih objekata, idenja ka pojedinačnim objektima kao objektima jasno iskazanih pravno-logičkih bića, pa time i objektima normi koje ih tangiraju. Otud kao osnova formiranja ekološki orijentisanih prekršajnih propisa.

Jasno, ovaj teorijski pristup, imajući u vidu svu složenost aktuelnog zakonodavstva postojeće Države – Republike Srbije, prelivamo u adekvatnu pravno-logičku sistematiku grupnih objekata ne samo teorijskog, već i praktičkog pravnog tretmana, što znači regulacije pravnih odnosa, dodeljujući svakoj logički odgovarajuće ime. Što upravo znači: Formiramo željenu sistematiku! Preciznije rečeno ovim svojim naporima:

1. posmatramo teorijsko-praktički formiranu Sistematiku Posebnog dela ekološkog prava²¹, ali otuda i

2. na bazi ove formiramo paralelnu Sistematiku ekoloških prekršajnih propisa.

U dotičnu Sistematiku Posebnog dela Ekološkog prava ulaze manje celine kojima smo dodelili sledeća imena:

1. Opšti propisi i drugi tekstovi koji pružaju osnov zaštiti životne sredine i njenih elemenata²²;

2. Propisi koji se odnose na prirodu uopšte i posebno zaštićene vrednosti;

3. Vode;

4. Vazduh;

5. Zaštita zemljišta;

6. Šume;

7. Biljni i životinjski svet;

8. Lov i ribolov;

²⁰ Joldžić Vladan: Ekološko pravo – Opšti i Poseban deo; izdavač: Savezni sekretarijat za rad, zdravstvo i socijalno staranje, Sektor za životnu sredinu; Beograd; 2002.g., i to: Deo II - Logika konkretizacije i formiranja sistematike materije posebnog dela ekološkog prava; str. 122. – 130., I Deo IV – Sistematika ekološkog prava prema grupnim objektima, važećim ekološkim propisima na prostoru SRJ i nivou donošenja.

²¹ Već formiranu i objašnjenu kroz knjige dr Joldžića koje su u tekstu već navođene.

²² Joldžić Vladan: Ekološko pravana zaštita kao razvojno promenljiva. Teorijsko-praktički pristup (Edicija: Ekološko pravo i zakonodavstvo), posebno: Deo II – Praktički pristup sagledavanju zaštite životne sredine kao razvojno-promenljive – primer Republike Srbije; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 2011. g.; str. 101. – 259.

9. Rudarstvo;
10. Jonizujuće zračenje;
11. Nuklearna sigurnost;
12. Buka;
13. Opasne materije;
14. Otrovi;
15. Akcidentne situacije (industrijski udesi i elementarne nepogode);
16. Saobraćaj;
17. Gradnja;
 - 17.1 Uređenje prostora;
 - 17.2 Izgradnja objekata;
18. Otpadi;
19. Kulturna dobra; i
19. Zakonske norme koje je teško klasifikovati, te se svrstavaju pod naziv: "ostalo".

Ove poslednje, potom, prema nekim njihovim zajedničkim elementima, takođe možemo da grupišemo.

Pri tom, poštujući napred citiranu logiku, sada je to već jasno, svaki od navedenih grupnih objekata ekološkog prava, kao osnova formiranja mozaika ekoloških prekršaja, odnosno njegove praktičke sistematike, posmatramo pravno-logičkim redosledom koji se kreće od analize opštijih ka normama nižeg logičkog i hijerarhijskog ranga.

U okviru istog hijerarhijskog nivoa (eks-Federalnog ili republičkog) pitanjima vezanim za neki od grupnih objekata ekološko-pravnog odnosa, a u okviru dotičnog grupnog objekta pitanjima usmerenim na pojedinačni objekt ekološko-pravnog odnosa, otuda i tretmana normama koje uspostavljaju ekološke prekršaje, sasvim logično, pažnju posvećujemo prvo kroz razmatranje normativno postojećeg unutar kakve opštije pravne građevine (*lex generalis*), idući potom ka onome što je iskazano unutar kakvog *lex specialis*-a, pa tek, ako tome u konkretnom slučaju ima mesta, kroz *lex singulum*, ili kakvu singularnu pravnu građevinu.

U svom sagledavanju ekoloških prekršaja, s obzirom na njihovu najčešće blanketnu prirodu, pažnju posvećujemo i nizu podzakonskih pravnih tvorevina, neophodnih za formiranje valjane i upotrebljive slike ekološko

prvog odnosa, odnosno problema o kome govorimo, a koji je nastao povodom tačno definisanog objekta. Drugim rečima: Konkretnog ekološkog prekršaja, odnosno mase njih, koje takođe možemo da grupišemo ovom, iskazanom, logikom izgradnje sistematike samih grupnih objekata ekološkog prava i zakonodavstva. Upravo smo tako i postupali tokom istraživanja materije ekoloških prekršaja, pa tako i ovog njegovog dela čije Vam rezultate sada prezentujemo.

3. PREKRŠAJI GENERALNO ORIJENTISANI NA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I NJIHOVI MATERIJALNO PRAVNI OSNOVI

Osnovne okvire te istovremeno formalne i materijalno pravne osnove ekološkom prekršajnom pravu, svojevrsan ulaz u ovu materiju, već decenijama pružaju zakoni savremenih država direktno i suštinski namenjeni zaštiti prirode, odnosno još i šire: sveukupne životne sredine²³. Pa tako, primera radi, ovo čini takav zakon Kraljevine Švedske prvi put donet još 1969. godine²⁴, Norveške 1970. godine²⁵, Savezne Republike Nemačke 1976.²⁶ a Velike Britanije 1990. godine²⁷. Na domaćem terenu to se odslikava kroz još pre blizu četrdeset godina donet "Zakon o zaštiti prirode"²⁸, te "Zakon o zaštiti životne sredine", koji ga menja 1991. godine²⁹, zakon kakav je važio sve do donošenja, a uistinu i potonjeg noveliranja 2009. godine, aktuelnog "Zakona o zaštiti životne sredine"³⁰. Upravo elementi aktuelnog "Zakona o zaštiti životne sredine" pružaju nam osnovu i

²³ Joldžić Vladan: Ecology Law – General Part; str. 41.

²⁴ Kingdom of Sweden, Environment Protection Act (1969, 1981, 1987, 1989).

²⁵ Nature Conservation Act 1970: Act No. 63 of 19th June 1970 relating to nature conservation (The nature conservation act), as subsequently amended, most recently by Act No. 59 of 25 August 1995. Sa: www.ub.uio.no/cgi-bin/ujur/ulov/sok.cgi?type=Lov, (access date 28.04.2005).

²⁶ Kroz zakone orijentisane na zaštitu prirode, a od 1990.g. i životne sredine. Vidi bliže: Law on the Protection of Nature and Care for Land [1976], *Bundesgesetzblatt*; T.1. No. 147; S 3574-3582, Law on the Responsibility for Environmental Contravention. U originalu: Gesetz über die Umwelthaftung; *Bundesgesetzblatt* [1990] No. 1., i najnoviji: Bundesnaturschutzgesetzes, objavljen pod: BGBl. I S. 1193 2002.g. Dostupan sa: <http://www.naturschutzrecht.net/bundesnaturschutzgesetz-novellierung.htm>.

²⁷ Environmental Protection Act, Great Britain, Year 1990.

²⁸ Zakon o zaštiti prirode; *Službeni glasnik S.R. Srbije*; br. 50/1975. i 29/1988.g.

²⁹ Zakon o zaštiti životne sredine; *Službeni glasnik R. Srbije*; br. 66/1991.; 83/92.; 53/93.; 48/94. i 53/95.

³⁰ Zakon o zaštiti životne sredine; *Službeni glasnik R. Srbije*; br. 134/2004. i 36/2009. g., 72/09-drugi zakon i 43/11-US. Pomenutim noveliranjem iz 2009.g. poglavlja Zakona o zaštiti životne sredine iz 1991. godine namenjena zaštiti: vazduha, prirodnih dobara i buke odlaze u "penziju" a zamenjuju ih novi, ovim objektima orijentisani zakoni.

okvire za formiranje i primenu ekoloških prekršajnih normi. Pre svega jer sam ovaj zakon određuje osnove zaštite ekoloških prava i dobara, pravilan odnos prema istim, ali i upostavlja obavezu dubljeg regulisanja ovih pravnih odnosa putem formulisanja i donošenja čitavog niza zakona kategorije *lex specialis*. Primera radi zakona koji se odnose na: vode, vazduh, zemljišta, hemikalije, jonizujuće i nejonizujuće zračenje, nuklearnu sigurnost, otpade, kao i brojne druge grupne objekte, o kojima smo već govorili, formulišući ih u svojim tekstovima i knjigama sa kraja osamdesetih i početka devedestih godina prošlog veka.

4. APARAT I USLOVI PREKRŠAJNOG TRETMANA POČINILACA EKOLOŠKIH DELIKATA - PITANJA PRAKTIČKOG PRISTUPA

U okviru istraživačkih napora usmerenih na istovremeno teorijsko sagledavanje problematike ekoloških prekršaja ali i potonje prelivanje ovih saznanja na praktički nivo, jer je to osnovni uslov za uspostavljanje prava, pa tako i svakog segmenta prekršajnog, dakle i Ekološkog prekršajnog prava, sa nivoa idealnih tvorevina na nivo formalno formiranih praktičkih konstrukcija koje nalaze svoje mesto u stvarnom životu. Jasno je da je jedan od prvih zahteva zahtev za upoznavanje aparata i uslova prekršajnog tretmana počinitelja ekoloških delikata, što je osnovni i nezaobilazan praktički zahtev. Ovaj je zahtev složen i poseduje više segmenata, koji tretiraju niz nezaobilaznih prekršajno pravnih pitanja, kao i pitanja Ekološkog prekršajnog prava, počevši od razjašnjavanja samih osnova prekršajnog prava, posebno Republike Srbije, preko objašnjavanja odnosa prekršajnog i drugih oblika kaznenog prava i zakonodavstva, razjašnjavanja ko sve može biti aktivni ili pasivni subjekt – počinitelj ekološkog delikta, otuda i ekološkog prekršaja, kao i razjašnjenja samog pojma, ali i elemenata prekršaja, a pre svega:

1. radnje,
2. posledice, i
3. uzročnosti prekršaja, ali i
4. mesta, kao i
5. vremena izvršenja delikta, te
oblika, to jest formi prekršaja, i to:
 1. pokušaja,
 2. sticaja, kako
 - 2.1. prividnog idelanog, tako i

2.2. prividnog realnog sticaja,

sve do pitanja same odgovornosti, krivice, ali i osnova isključenja odgovornosti za posmatrane prekršaje.

Jasno, mora se odgovoriti i na generalna ali i osnovna pitanja koja se odnose na sankcije koje mogu biti izrečene za utvrđeni prekršaj.

Razume se, dublji ulaz u ovu materiju zahteva konsultovanje relevantnih radova poslenika pravne nauke koji se tiču materije prekršajnog prava i zakonodavstva Republike Srbije³¹.

Ostaju otvorena pitanja: ko, kada i kako uopšte pokreće, otuda i kada ko vodi prekršajni postupak za ekološke prekršaje sa kojima se svakodnevno srećemo u stvarnosti. Odgovori na niz ovih pitanja vode vas prvo ka inspeksijskim organima a potom, u izvesnim situacijama, sasvim logično i sudovima, ali ne i uvek. Ovo zavisi od više faktora, od kojih je jedan i ovlašćenje nizu inspeksijskih organa da na licu mesta izreknu, otuda i mogu da naplate takozvanu mandatnu (novčanu) kaznu. Jasno, za niz ovih pitanja i odgovora nelogično je da vam ponavljamo nešto što je već ranije, 2010. godine, detaljno objašnjeno, u okviru knjige koja se upravo bavi pitanjem koji su to organi države zaduženi za zaštitu životne sredine³². Na ovom mestu autor vam plasira samo one elemente koji su od značaja za pravilan pristup i korišćenje znanja već prezentovanog unutar dotične knjige "Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine - političko-pravni pristup", ali pristupajući materiji i sa praktične strane.

Imajući u vidu da se Vlade Republike Srbije često rekonstruišu, čak i tokom samo jednog mandata, na prvom mestu se otvara pitanje postojanosti organa zaduženih za ona pitanja koja su od značaja za prekršajno pravni tretman počinitelaca onih delikata koji su u osnovi upereni na životnu sredinu, otuda i elemente prirode što je čini, ali i pravo čoveka na zdravu životnu sredinu. Odgovor je jednostavan. Da bi bilo koja država funkcionisala mora da formira, ovlasti i učini aktivnim niz inspeksijskih organa. Ukoliko pak rekonstrukcijom državnog aparata smanjuje ili povećava broj ministarstava i pratećih organa, otuda i inspeksijskih, uistinu nije u mogućnosti da zaista ukine niz ovih inspeksijskih organa, pa ni onih direktno ili indirektno od značaja za zaštitu životne sredine. Jednostavno, može ih međusobno spajati

³¹ Na ovom mestu posebno ističemo značaj dveju knjiga: Dimitrijević Predrag, Jovašević Dragan: Prekršajno pravo: *Službeni list Republike Srbije*; Beograd; 2005. g.; i Jovašević Dragan: Prekršajno pravo; Niš; 2011. g.

³² Joldžić Vladan: Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine - političko-pravni pristup: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd; 2010. g.

ili razdvajati, ali je u obavezi da ih "ostavi u pogonu" sa svim: a.) ovlašćenjima, b.) obavezama, i v.) odgovornostima od značaja za njihovo nesmetano funkcionisanje, upravo u istom onom cilju zbog koga su donošeni nizovi zakona od direktnog i isključivog značaja za zaštitu životne sredine, ali i zakona kojima je nešto drugo osnovni zadatak, ali njihovo poštovanje i primena istovremeno doprinosi i zaštiti životne sredine, odnosno pravu čoveka na zdravu životnu sredinu. Rečeno se lako može da potvrdi analizom u datom trenutku važećeg "Zakona o Vladi Republike Srbije" i "Zakona o ministarstvima", što je autor u okviru aktuelnog istraživanja u okviru Projekta 47011 i učinio³³.

Kako je niz zakona, počev od "Zakona o zaštiti životne sredine", formiran sa jasnim i prevashodno ekološko zaštitnim ciljem, jasno je da za njihovu primenu jesu od značaja oni inspekcijски organi i formirani za zaštitu životne sredine. Ali prisutni su i drugi inspekcijски organi koji, u izvesnim situacijama samostalno, a u nekim drugim kroz saradnju sa drugim, ne samo organima Republičke ekološke inspekcije, doprinose zaživljavanju ekološkog zakonodavstva, pri tome upravo kroz otvaranje i vođenje ekološkog prekršajnog postupka, odnosno njegovo otvaranje i dalje prosleđivanje.

O tome je autor ovog članka zaista detaljno izlagao kroz knjigu "Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine - političko-pravni pristup." Ipak, radi praktičnosti, korisno je da vam i u ovom članku lakonski naznačimo koji se to inspekcijски organi pojavljuju u pokretanju konkretnih ekološko-prekršajnih postupaka, upravo baziranih na normama dotičnih, posebno analiziranih zakona o kojima govore autorove knjige³⁴.

Republika Srbija je tokom proteklih decenija formirala niz inspekcijских organa, pri čemu je doprinela i formiranju jednog broja inspekcija Federalne države (DFJ, FNRJ, SFRJ i SRJ), odnosno njihovom rekonstruisanju unutar tzv. državne zajednice Srbija i Crna Gora. Otuda ih i nasledila, potom i objedinjavala sa nekim već od ranije postojećim na nivou Republike. Ali su uistinu posmatrani isti oni neizbežni ciljevi, otuda neophodni zadaci koje dotične inspekcije moraju da obavljaju. To važi i u ovom trenutku. Jasno, kroz vreme korigovano donošenjem "Ustava Republike Srbije³⁵" kao i "Zakona o

³³ Vidi sledeće zakonske tekstove: Zakon o Vladi Republike Srbije; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br. 55/2005 i 71/2005-ispravka i 101/2007., li Zakon o dopunama Zakona o Vladi Republike Srbije; *Službeni glasnik Republike Srbije*; 72/2012.; kao i Zakon o ministarstvima; *Službeni glasnik Republike Srbije*; 72/2012.g.

³⁴ Već pominjane: Ekološko pravo. Opšti i Poseban Deo. Primer Srbije – države u tranziciji; i Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine - političko-pravni pristup.

³⁵ Ustav Republike Srbije; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br.: 83/2006.g.

lokalnoj samoupravi³⁶”, kojim su legislativnim tvorevinama generalno razgraničena pitanja nadležnosti između Republike, autonomnih pokrajina i organa lokalne samouprave. Otuda se u ovom trenutku može da govori o inspekcijama koje su nadležne za izvršavanje više zadataka, po kojima i nose imena. Primera radi, to su:

1. Republička inspekcija za zaštitu životne sredine, organ Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine;
2. Poljoprivredna inspekcija,
3. Vodoprivredna inspekcija,
4. Fitosanitarna inspekcija,
5. Veterinarska inspekcija,
6. Šumarska i lovna inspekcija, a koje su inspekcije, pod brojevima 2.- 6. u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.
7. Takođe su do donošenja aktuelnog "Zakona o Ministarstvima" bile prisutne, ali su i sada aktivne sledeće inspekcije, i to:
8. Građevinska inspekcija,
9. Urbanistička inspekcija,
10. Inspekcija za javne puteve,
11. Inspekcija za drumski i javni saobraćaj,
12. Inspekcija za železnički saobraćaj,
13. Inspekcija za unutrašnju plovidbu,
14. Sanitarna inspekcija,
15. Inspekcija za lekove i opojne droge,
16. Republička inspekcija rada,
17. Republička tržišna inspekcija,
18. Saobraćajna policija,
19. Protivpožarna policija,
20. Elektroenergetska inspekcija,
21. Inspekcija za opremu pod pritiskom, i

³⁶ Zakon o lokalnoj samoupravi; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br.: 129/2007.g.

22. Rudarsko-geološka inspekcija.

Kako je rad ovih inspekcija ustanovljen, regulisan i neizbežan po posnovu zakona poput: "Zakona o zaštiti životne sredine", "Zakona o zaštiti prirode", "Zakona o vodama" i niza drugih ekoloških zakona, to je jasno da će i u bilo kojoj budućoj rekonstrukciji Vlade iste i dalje postojati, makar i pod delimično izmenjenim imenima, ili pak relocirane u koje drugo ministarstvo, ali je jasno da pitanja (regule) njihovih: obaveza, ovlašćenja i odgovornosti i dalje ostaju ista.

5. UMETO ZAKLJUČKA.

NEKE UOČENE NEDOSLEDNOSTI U ODREĐIVANJU PREKRŠAJA UNUTAR ZAKONODAVSTVA REPUBLIKE SRBIJE I LOGIČKO PRAVNA PRAVILA KOJA MORAJU BITI POŠTOVANA

Orijentišući se na izučavanje specifičnog dela kaznenog prava i zakonodavstva: Ekološko prekršajno pravo, smatramo da je jedan od osnovnih zadataka istraživača i da uoči nedoslednosti i greške u formiranju ekološkog zakonodavstva domaćeg prostora. Otuda je zaključni deo rada koji smo Vam prezentovali kondenzat formiran na bazi rezultata obimnih istraživanja ali koji teži lakonskom ukazivanju na nedoslednosti, nelogičnosti, ali i greške u razvoju elemenata Ekološkog prekršajnog zakonodavstva Republike Srbije.

Pre svega treba istaći da smo kroz istraživačke napore, ulazeći u analizu prekršaja propisanih od strane Zakonodavca Republike Srbije (čak i poslednjih nekoliko godina), uočili, otuda i posebno ukazujemo na jednu specifičnost, šta više pravno-logičku nepravilnost (grešku), primećenu unutar niza ekoloških zakona, njihovih delova što se bave kaznenim normama. Primera radi, unutar : "Zakona o zaštiti životne sredine", Poglavlja IX – Kaznene odredbe, "Zakona o zaštiti prirode", Poglavlja XVI – Kaznene odredbe, i "Zakona o zaštiti voda", Poglavlja XI – Kaznene odredbe.

Reč je o tome da kada obrađuju krivična dela, privredne prestupe i prekršaje, to često čine masivnim pravnim konstrukcijama: članovima sa više stavova i brojnim tačkama unutar dotičnih stavova, a praktično svaka od tih tačaka je zapravo posebno logičko biće kome materijalno pravni osnov za formiranje nije isti kao i nekom od prethodnih stavova ili pak tačaka.

Šta više ove su pravne konstrukcije često međusobno i veoma različite iako gotovo uvek imaju i neke od zajedničkih elemenata. Iz ovog razloga su timovi koji su radili na takozvanim prednacrtima tekstova zakona često veoma jasno naznačavali da se unutar jednog člana inkriminiše i sankcioniše više delikata. Dobar primer ovome je "Poglavlje XI – Kaznene

odredbe, " "Zakona o vodama", "Deo 2. – Privredni prestupi," koji čini samo Član 211. Upravo kako to čini Član 201. "Zakona o zaštiti životne sredine" i Član 125. "Zakona o zaštiti prirode."

Svaki od ovih članova iz stava u stav, iz tačke u tačku, objašnjavajući suštinu delikata koje ponaosob određuju³⁷, jasno i precizno označava i materijalno pravni osnov za propisivanje svakog od njih. Razume se, poštujući činjenicu da poseduju međusobno različite materijalno pravne osnove i blankete, otuda i različitost delikata lociranih unutar tog jednog posmatranog člana poglavlja zakona što propisuje kaznene odredbe.

Ipak, iako je na kaznenim normama svakog od zakona, pojedinačno posmatranog, praktično uvek radio jedan tim, pri njihovom konstruisanju, kako u slučaju formiranja tekstova navedenih zakona tako i brojnih drugih, učinjene su i neke *pravno logičke greške* na koje nam ukazuju metodi pravnih nauka, pre svega: *formalno-normativni metod* koji nam je potreban ne samo radi utvrđivanja pravne snage akata na bazi kojih se stvaraju i kazneno pravne norme što uređuju elemente ekološkog odnosa, već i o kojim se to njihovim zakonskim i - podzakonskim elementima radi u svakom konkretnom slučaju, ali da li je u okviru unutar dva ili više različitih stavova i/ili tačkaka nekog člana prisutno *jedno ili više logičkih bića delikata*, što znači više različitih delikata.

Očito je da su tvorci brojnih prekršajnih članova zakona koje smo Vam naveli za primer to prevideli, otuda i postupali na često neispravan i nekoherentan način.

A formalno pravno svaki poseban stav, ili pak tačka, kao pravna konstrukcija koja se poziva na poseban materijano pravni osnov, to jest ukazuje na zabranjeno kršenje neke druge norme, mora biti jasno označen kao poseban delikt. Ovo je sasvim razumljivo jer se definišu različiti materijalno pravni osnovi, različite radnje delikata, ali i različite posledice, te je pravno-logički obavezno da se posmatrani delikti i izdvajaju i označavaju kao posebni delikti aktuelnog zakonodavstva. Tvorci niza normi koje definišu ekološke privredne prestupe ovo su ispoštovali, ali oni poslenici pravne nauke i struke koji su pomagali u formiranju ekoloških prekršaja ova obavezujuća pravila za izgradnju normi su u potpunosti prevideli.

Ovo nije jedina zamerka proistekla iz našeg dosadašnjeg istraživačkog rada na materiji ekoloških prekršaja a koju upućujemo aktuelnom

³⁷ Privrednih prestupa, ali u izvesnim situacijama i prekršaja tzv. preduzetnika, kako to čini Član 213. u vezi Člana 211. Zakona o vodama Republike Srbije.

zakonodavstvu Republike Srbije. Takođe je interesantno da se primeti, upravo poštujući pravila *metoda pravno logičke analize i formalno normativnog metoda*, kako su za u osnovi iste delikte koje karakterišu:

1. ista radnja,
2. isti gramatički (objekt radnje), kao i
3. isti napadni objekt,
4. istovetan (jedan te isti) materijalno pravni osnov na koji se poziva kaznena norma, te da je
5. počinitelj fizičko lice,
6. kao i ista posledica,

polazeći od statusa posmatranog fizičkog lica pisci zakonskih tekstova isti delikt često tretirali ili kao:

- a.) privredni prestup, ili pak kao
- b.) prekršaj,

iako su počinioci i u prvom i u drugom slučaju *fizička lica* odgovorna za delikt u privređivanju.

U prvom slučaju reč je o *odgovornom licu* unutar *pravnog lica* (a to može ali i ne mora da bude privredni subjekt), ali kome dotično fizičko lice nije osnivač. U drugom slučaju radi se o *fizičkom licu sa statusom preduzetnika*, po osnovu "Člana 83. Pojam preduzetnika," "Zakona o privrednim društvima" Republike Srbije³⁸, te koje samostalno startuje obavljanje poslova za koje je registrovano, u skladu sa pomenutim zakonom, a koje može (ali ne mora) kod sebe imati i stalno zaposlenu osobu ili osobe.

I to su njihove jedine međusobne razlike kao fizičkih lica sa posebnim a donekle različitim statusima, otuda i kao mogućih izvršilaca u osnovi istih delikata, ali obzirom na karakteristike samih izvršilaca, tretiranih kao:

- a.) privredni prestupi, ili pak
- b.) prekršaji.

Kao što vidimo, već po osnovu samo ovih primedbi, uistinu rezultata istraživačkih napora, ukoliko se studiozno priđe izučavanju problema, uz poštovanje opšteg cilja formiranja Ekološkog prekršajnog prava ali i metoda društvenih i pravnih nauka, neophodnih kako u istraživačkom

³⁸ Zakon o privrednim društvima; *Službeni glasnik Republike Srbije*; br. 36/2011. i 99/2011.g.

tako i zakonodavnom naporu, postaje jasno da svaki zakonodavni napor ma koliko bio kvalitetan, obzirom na svoju složenost i pritiske stvarnosti, veoma brzo zahteva ponovni istraživačko-analitički pristup poslenika nauke svemu legislativno formiranom i ukazivanje na neophodne dalje korake u izgradnji nedostajućeg kao i korekciji onoga što se pokazalo nedovoljno kvalitetno konstruisanim.

LITERATURA

- (1) Bundesnaturschutzgesetzes, objavljen pod: BGBl. I S. 1193 2002.g.
Dostupan sa:
<http://www.naturschutzrecht.net/bundesnaturschutzgesetz-novellierung.htm>.
- (2) Dimitrijević P., Jovašević D. (2005) Prekršajno pravo, izdavač: Službeni list Republike Srbije, Beograd.
- (3) Environmental Protection Act, Great Britain, Year 1990.
- (4) Joldzic, V. (2007) Ecology Law – General Part – Or on the Elements Necessary for the Establishing and Existing of the Independent Law Discipline, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (5) Joldzic, V. (2009) Ecology Law - General part- Or on the elements necessary for the establishing and existing of the Independent Law Discipline (Personal observations), studija objavljena u: Revista Mestrado em Direito. Direitos Humanos Fundamentais /UNIFIEO - Centro Universitario FIEO, Brasil, Ano 9, N. 1, Jan/Jun 2009, P.:127. – 171.
- (6) Joldžić, V. (1995) Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti - II izmenjeno i dopunjeno izdanje, izdavač: Ecologica, Beograd.
- (7) Joldžić, V. (1995) Ekološki kriminalitet u pravu i stvarnosti, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (8) Joldžić, V. (1996) Ekološko pravo – Opšti deo, ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka, izdavač: ELSA - European Law Students Assotiation, Beograd.
- (9) Joldžić, V. (1999) Ekološko pravo – Opšti deo. Ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka, izdavač: Institut za kriminoška i sociološka istraživanja, Beograd.
- (10) Joldžić, V. (2002) Ekološko pravo – Opšti i Poseban deo, izdavač: Savezni sekretarijat za rad, zdravstvo i socijalno staranje, Sektor za životnu sredinu, Beograd.
- (11) Joldžić, V. (2006) Konvencije od značaja za zaštitu životne sredine i interesa Republike Srbije, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.

- (12) Joldžić, V. (2007) Krivična, disciplinska i materijalna odgovornost za zagađivanje životne sredine, kaznena politika u oblasti zaštite u svetu i kod nas, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (13) Joldžić, V. (2008) Ekološko pravo. Opšti i Poseban Deo. Primer Srbije – države u tranziciji (Izmenjeno i dopunjeno izdanje), izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (14) Joldžić, V. (2010) Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine - političko-pravni pristup, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (15) Joldžić, V. (2011) Ekološko pravna zaštita kao razvojno promenljiva. Teorijsko-praktički pristup, Edicija: Ekološko pravo i zakonodavstvo, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (16) Joldžić, V. (2011) Krivična dela zaštite životne sredine i odgovornost pravnih lica, poglavlje unutar: Kriminal i državna reakcija, fenomenologija, mogućnosti, perspektive, str. 393.-405., izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (17) Joldžić, V., Jovašević D. (2012) Ekološko krivično pravo, međunarodni i ustavni osnovi, stvarnost i mogućnosti. Edicija: Ekološko pravo i zakonodavstvo. Knjiga 2. Izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
- (18) Jovašević, D. (2011) Prekršajno pravo, Niš.
- (19) Kingdom of Sweden, Environment Protection Act (1969, 1981, 1987, 1989).
- (20) Krivični zakonik Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 85/2005.g., 88/2005. – ispravka, 107/2005. – ispravka, 72/2009. i br. 111/2009.g.
- (21) Law on the Protection of Nature and Care for Land (1976), Bundesgesetzblatt, T.1. No. 147, S 3574-3582,
- (22) Law on the Responsibility for Environmental Contravention. U originalu: Gesetz uber die Umwelthaftung, Bundesgesetzblatt (1990] No. 1.
- (23) Nature Conservation Act 1970: Act No. 63 of 19th June 1970 relating to nature conservation (The nature conservation act), as subsequently amended, most recently by Act No. 59 of 25 August 1995. Sa: www.ub.uio.no/cgi-bin/ujur/ulov/sok.cgi?type=Lov, (access date 28.04.2005).
- (24) Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br.: 83/2006.g.
- (25) Zakon o dopunama Zakona o Vladi Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, 72/2012.g.
- (26) Zakon o izmenama i dopunama Zakona o prekršajima, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 116/2008.g.

- (27) Zakon o lokalnoj samoupravi, Službeni glasnik Republike Srbije, br.: 129/2007.g.
- (28) Zakon o ministarstvima, Službeni glasnik Republike Srbije, 72/2012.g.
- (29) Zakon o prekršajima, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 101/2005., izmene i dopune u br. 116/2008. i 11/2009. g.
- (30) Zakon o privrednim društvima, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 36/2011. i 99/2011.g.
- (31) Zakon o Vladi Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 55/2005 i 71/2005-ispavka i 101/2007.g.
- (32) Zakon o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, Sl. list SFRJ, br. 55/1978. g.
- (33) Zakon o zaštiti prirode, Službeni glasnik S.R. Srbije, br. 50/1975. i 29/1988.g.
- (34) Zakon o zaštiti životne sredine, Službeni glasnik R. Srbije, br. 66/1991., 83/92., 53/93., 48/94. i 53/95.
- (35) Zakon o zaštiti životne sredine, Službeni glasnik R. Srbije, br. 134/2004. i 36/2009. g., 72/09-drugi zakon i 43/11-US.

ENVIRONMENTAL OFFENCES IN THE LEGAL SISTEM OF REPUBLIC SERBIA

Author in this paper elaborates problems of the environmental offences, starting from the effort to formulate logic and the system of environmental offences at the level of national legislature. At the second place results of the author's researches point at prerequisites and apparatus necessary for the environmental offences performer treating. Text also indicates at some observed contradictions in the environmental offences forming at the level of the Republic of Serbia legislature. Finally, author points which law-logical rules and methods have to be respected and employed in the efforts of future environmental laws reconstructions, especially at the part oriented on the environmental offences.

KEY WORDS: Environmental offences / system / national legislature / law-logical rules / developing of the law and legislature